

Empati og dens betydning i pædagogiske relationer

Ole Henrik Hansen

Lektor ph.d.

Aarhus Universitet

Barnet i Centrum
2013-2015

Læringsledelse i dagtilbud
2015-2019

BØRN ER BØRN – DET VI KAN REGULERE, ER DET
PÆDAGOGISKE, INTERAKTIONELLE RUM RUNDT OM BØRNENE

MÅLET MÅ ALTID VÆRE, AT REALISERE BARNETS POTENTIALER
FOR TRIVSEL, LÆRING OG UDVIKLING

AT JUSTERE SIG SELV OG LÆRINGSMILJØET, I FORHOLD TIL
BARNET OG DERMED SKABE ET GODT LÆRINGSMILJØ

Kvalitet

Struktur-kvalitet

Normeringer
Gruppestørrelse
Organisering
Personale (kompetencer,
samarbejde)
Udstyr, fysisk miljø, areal

Proces-kvalitet

Barn-voksen relation, dialog
Barn-barn relationer
Tryghed, omsorg, trivsel
Stimulering
Aktiviteter og erfaringer
Deltagelse

Effekt for barnet

Sociale, sproglige,
selvregulerende, motoriske,
kognitive kompetencer og
færdigheder
Trivsel
Selvbillede, identitet

Forskning om kvalitet

- Emotionel udvikling – bliver positivt forstærket når omsorgspersonen deler barnets følelser (Tomasello, 2015)
- Tilknytning – ca. 50% af relationerne mellem barn og pædagog er utrygge tilknytningsrelationer (Ahnert et al., 2006)
- Social udvikling – venskaber er den vigtigste faktor (Hay et al., 2004)
- Sprogudvikling – deling af erfaringer, oplevelser, tanker og følelser fremmer sprogudviklingen (bl.a. Hansen, 2013, Gjems, 2014, Tomasello, 2006)
- Legen er en central arena for sprogudvikling (bl.a. Sheridan et al., 2001)
- Motorisk udvikling – har tæt sammenhæng med emotionel, social og kognitiv udvikling (bl.a. Moser et al., 2014)

Forskning om kvalitet

- Læring – børn lærer bedst, når pædagogen bygger på det lille barns naturlige eksperimenterende virksomhed (Hansen, 2013)
- Leg og læring har mange ligheder, legende læring (playful learning) (Pramling-Samuelsson et al., 2014)
- Tidlig stimulering er af betydning for barnets læring og udvikling (Elman et al., 1996). Hjernens modtagelighed er størst i de tidligste år.

Betydningen af kvalitet i dagtilbuddet for børns udvikling

- Betydningen af struktur- versus proceskvalitet
- Uddannelse giver mere relevante interaktioner med børnene
- Mindre grupper og pædagoger, der arbejder alene med få børn, giver bedre interaktioner, læring og trivsel
- Personalets sensitivitet overfor barnets intentioner er afgørende for barnets læring
- Proceskvalitet burde være det aspekt, der har størst betydning for barnets læring, udvikling og trivsel

EMPATI VS. SYMPATI

AT DELE EN FØLELSE FREMFOR AT (BORT)FORKLARE DEN

Empati

1. Indlevelse
2. At tage barnets perspektiv og anerkende hendes perspektiv som hendes sandhed. At holde sig fra at dømme og forklare
3. Anerkende den andens følelser og kommunikere dette kropsligt
4. Empati er at føle MED barnet
5. For at empatisk føle med barnet, må jeg forbinde mig med det. Og for at gøre det, må jeg forbinde med noget i mig selv. Noget, i mig, der gør, at jeg genkalder den samme følelse
6. At dele en følelse med et andet menneske

(Bl.a. Håkansson, 2003)

Sympati

- Vise medfølelse
- Have medlidenhed
- Vise forståelse
- Have en velvillig indstilling
- Have trang til at forklare – i-tale-sætte

Empati vs. sympati

- Det er ikke nødvendigvis den sympatiske respons, der gør noget godt for barnet
- Det er i højere grad den empatiske relation
- Det genkende og dele følelsen
- At mærke samme følelse, og kommunikere det

(Ruusuvuori, 2005)

Eksempel 1.

Jeg er ked af at at vi mistede vores barn inden fødslen.

1. Personen der viser sympati, forklarer at man kan blive gravid igen
2. Den empatiske person deler følelsen

Eksempel 2.

Barnet er ked af at at mor skal gå om morgenen.

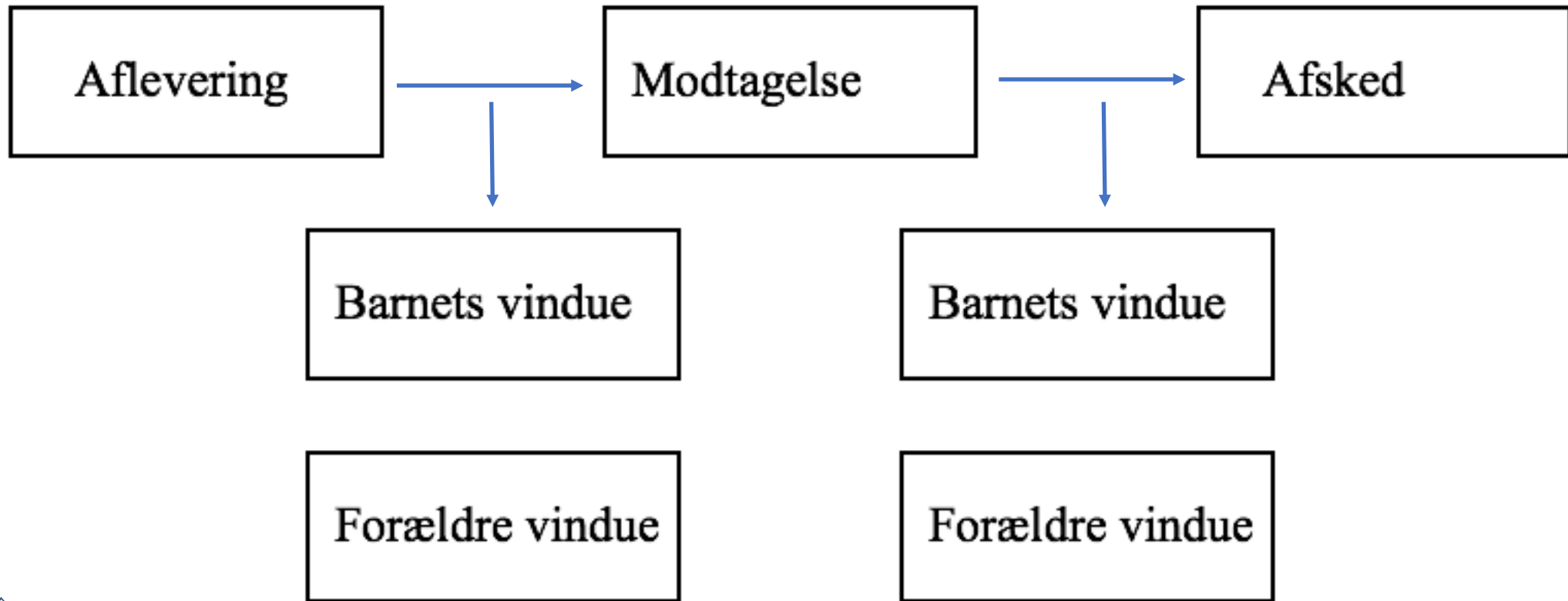
1. Pædagogen der viser sympati, forklarer at mor kommer igen i eftermiddag
2. Den empatiske pædagog deler følelsen

Eksempel 3. Hvilken tilskyndelse får du?

Vinduer

Hvad trækker empatisk kvalitet på?

Altruisme

Ole Henrik Hansen, lektor ph.d., Aarhus Universitet, Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse

Hvad er det, der styrer interaktionerne mellem
pædagog og barn?

Får alle børn samme kvalitet?

Læringsledelse i dagtilbud

3200 børn (4 og 5 årige)

4500 pædagogisk personale

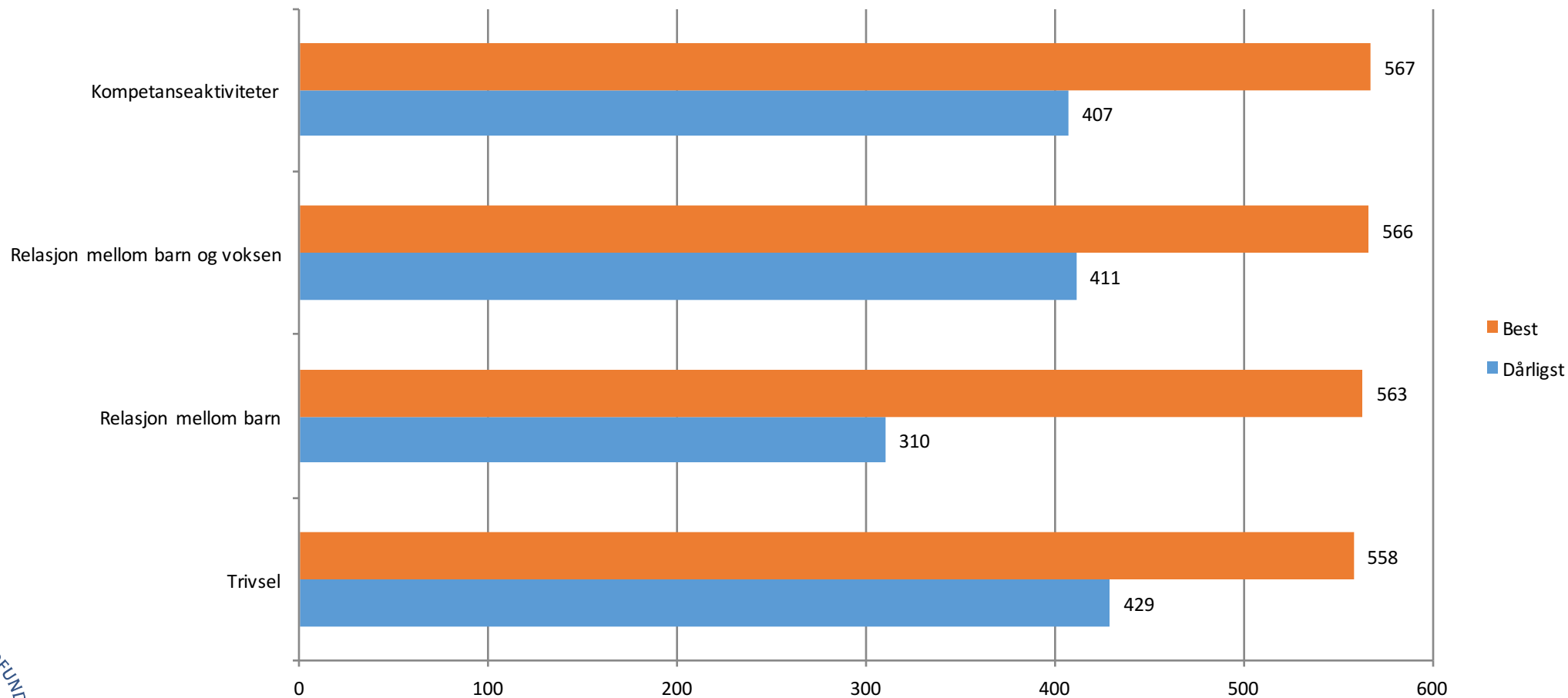
4400 forældre

Tre spørgeskemarunder (baselines)

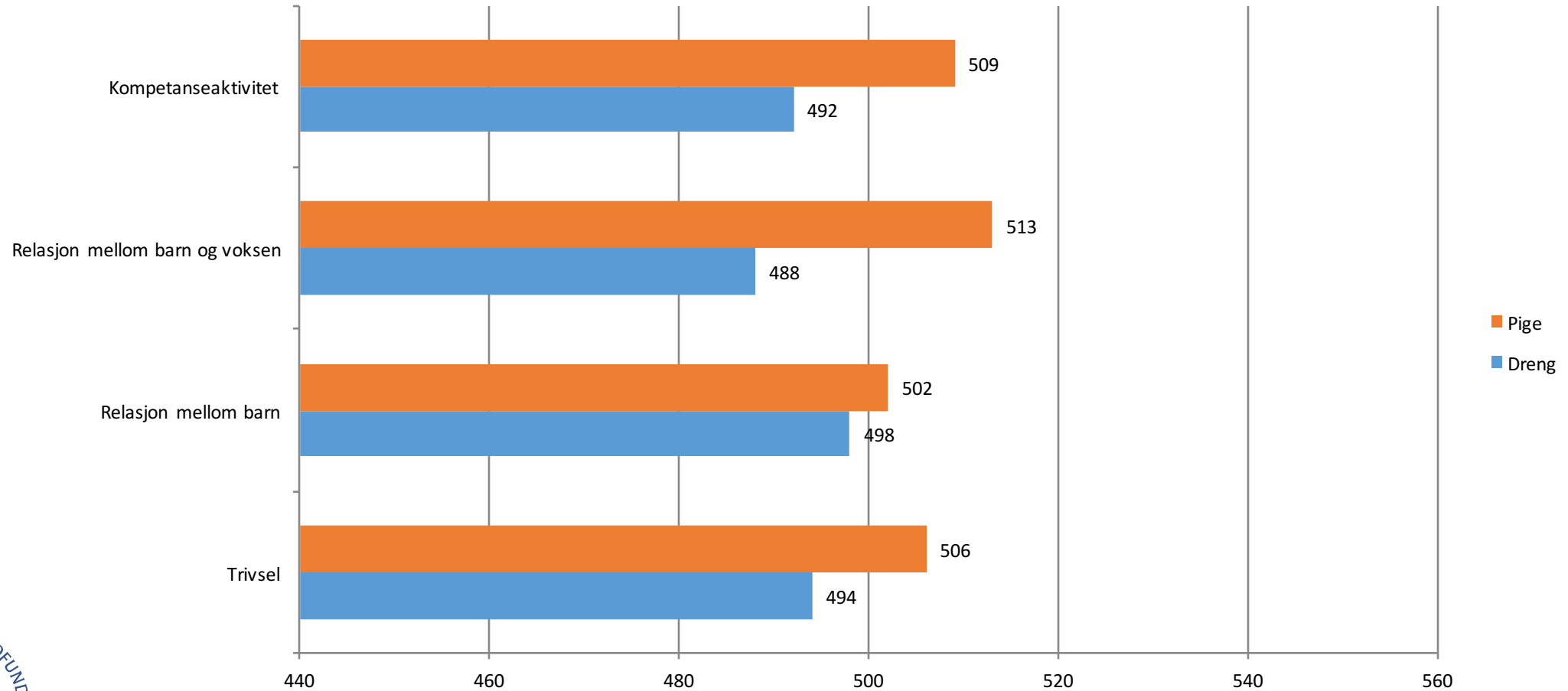
I mellem hver runde, et år med praksisudvikling på baggrund af data

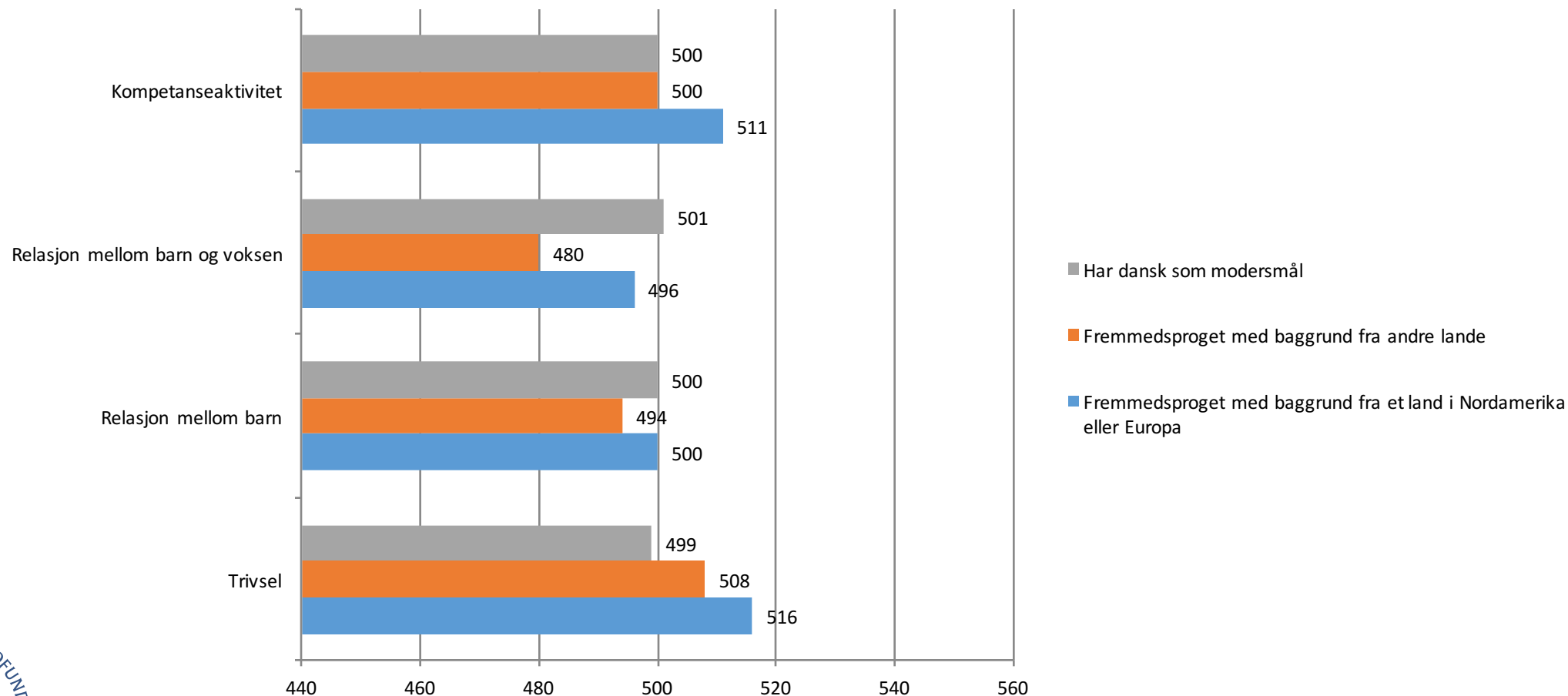
Forskelle mellem bedst og dårligst

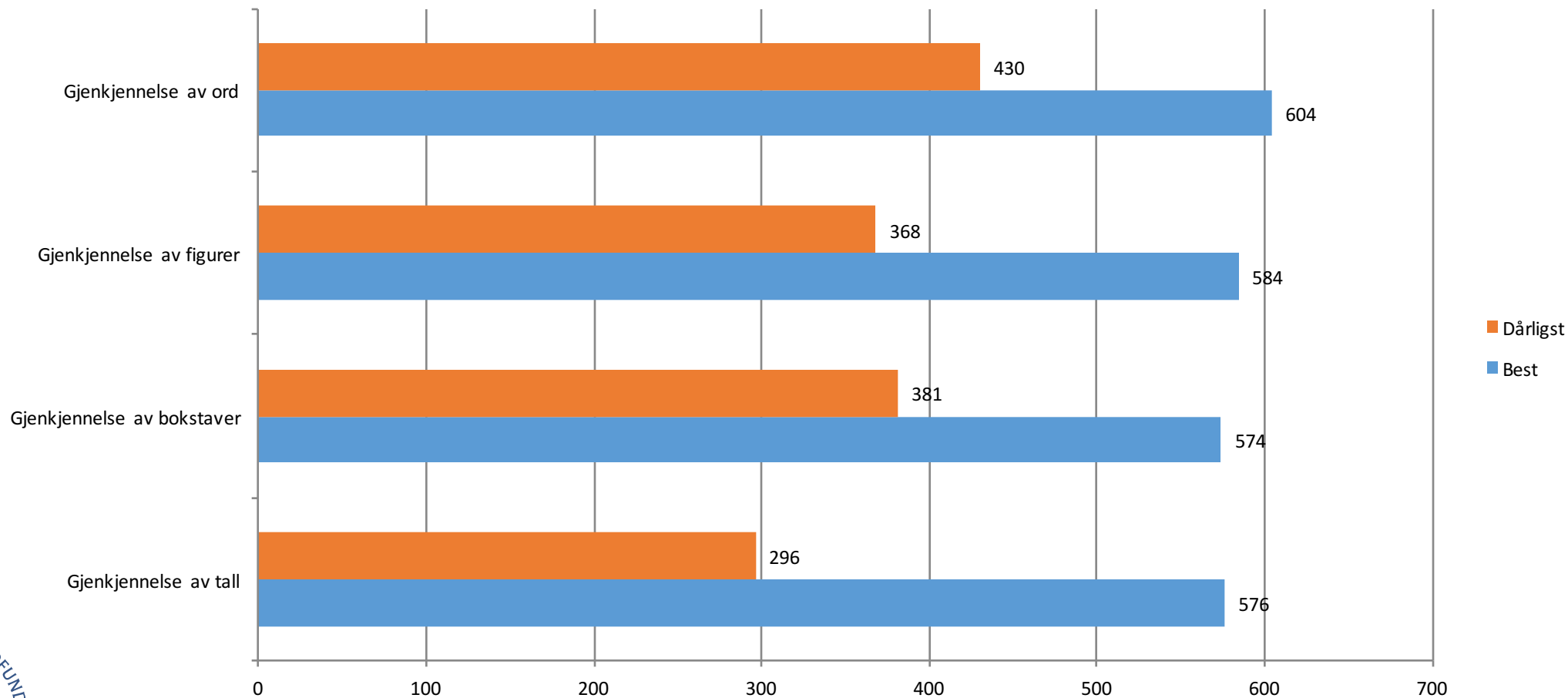
Forskelle mellem køn

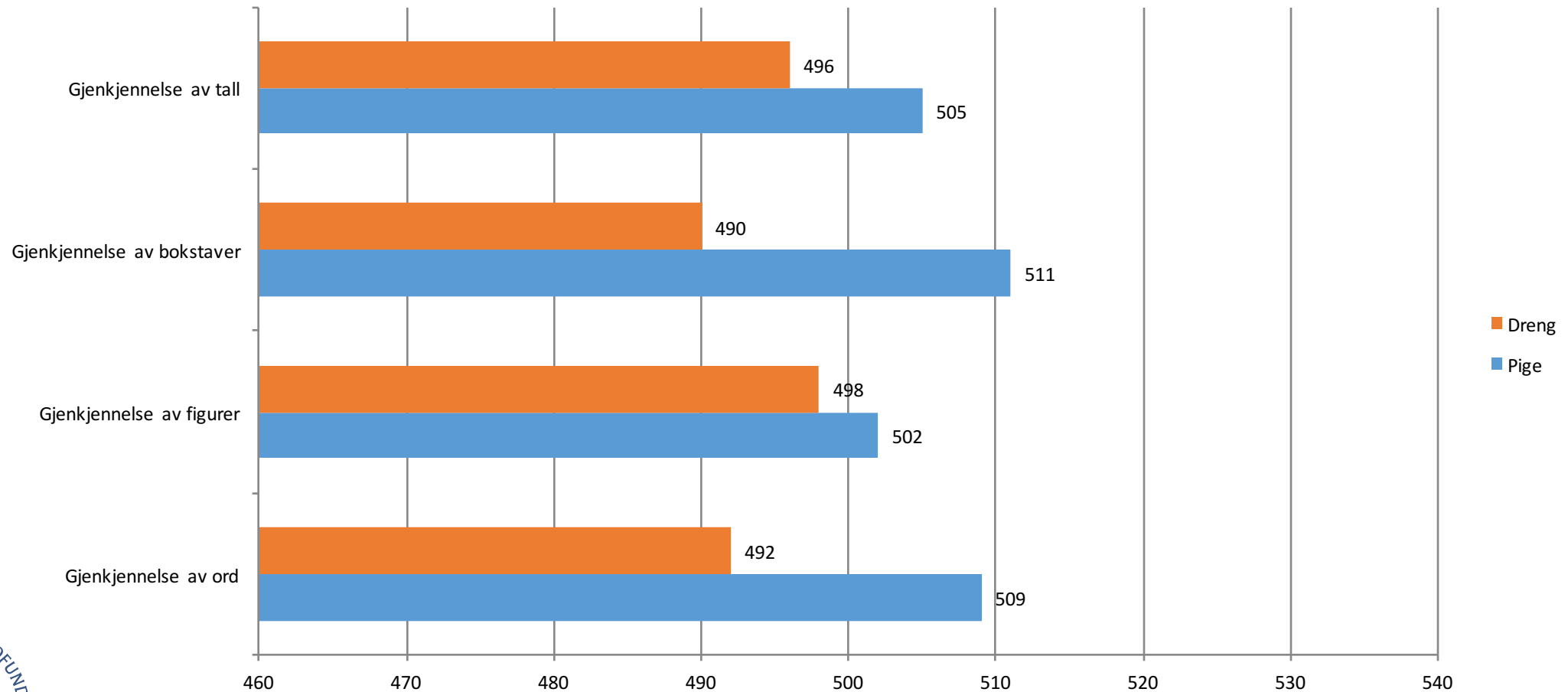
Forskelle - kulturel baggrund

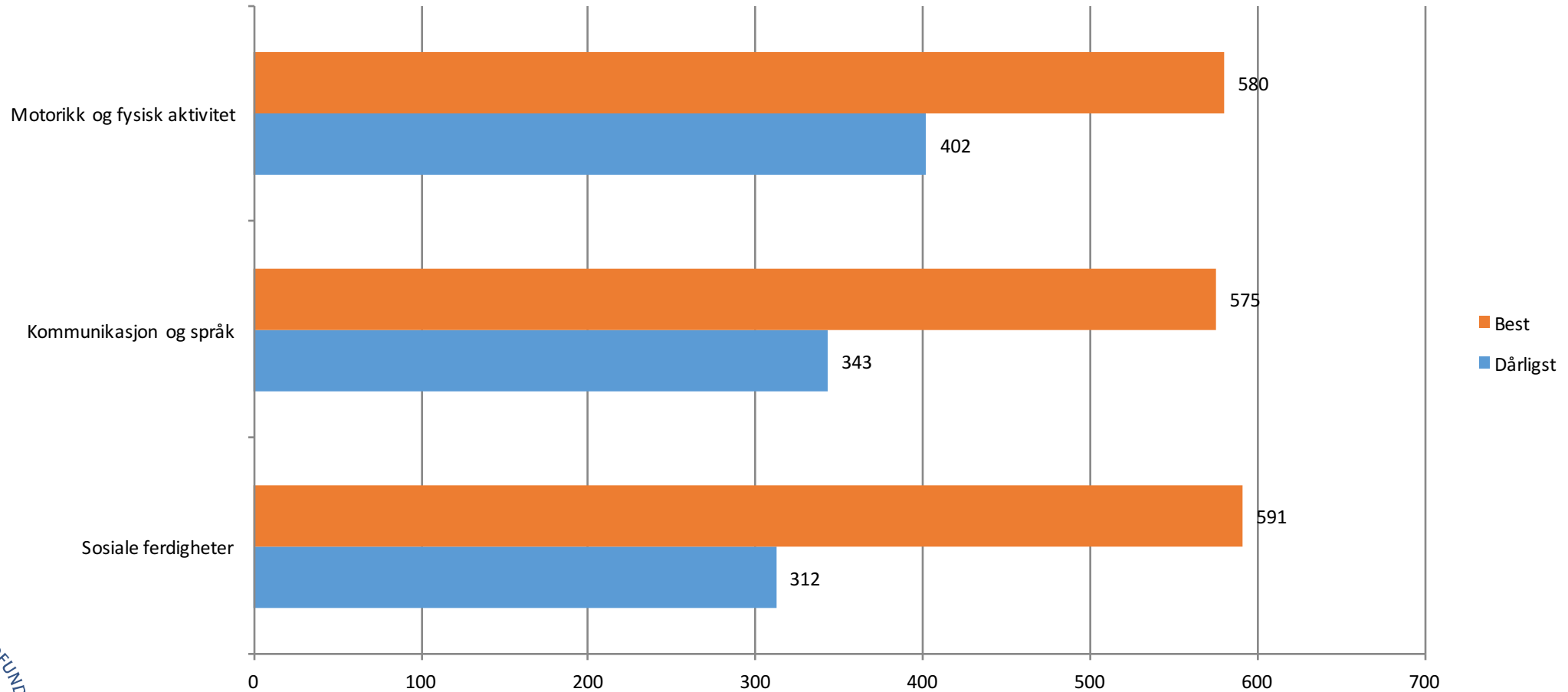
Forskelle mellem bedst og dårligst

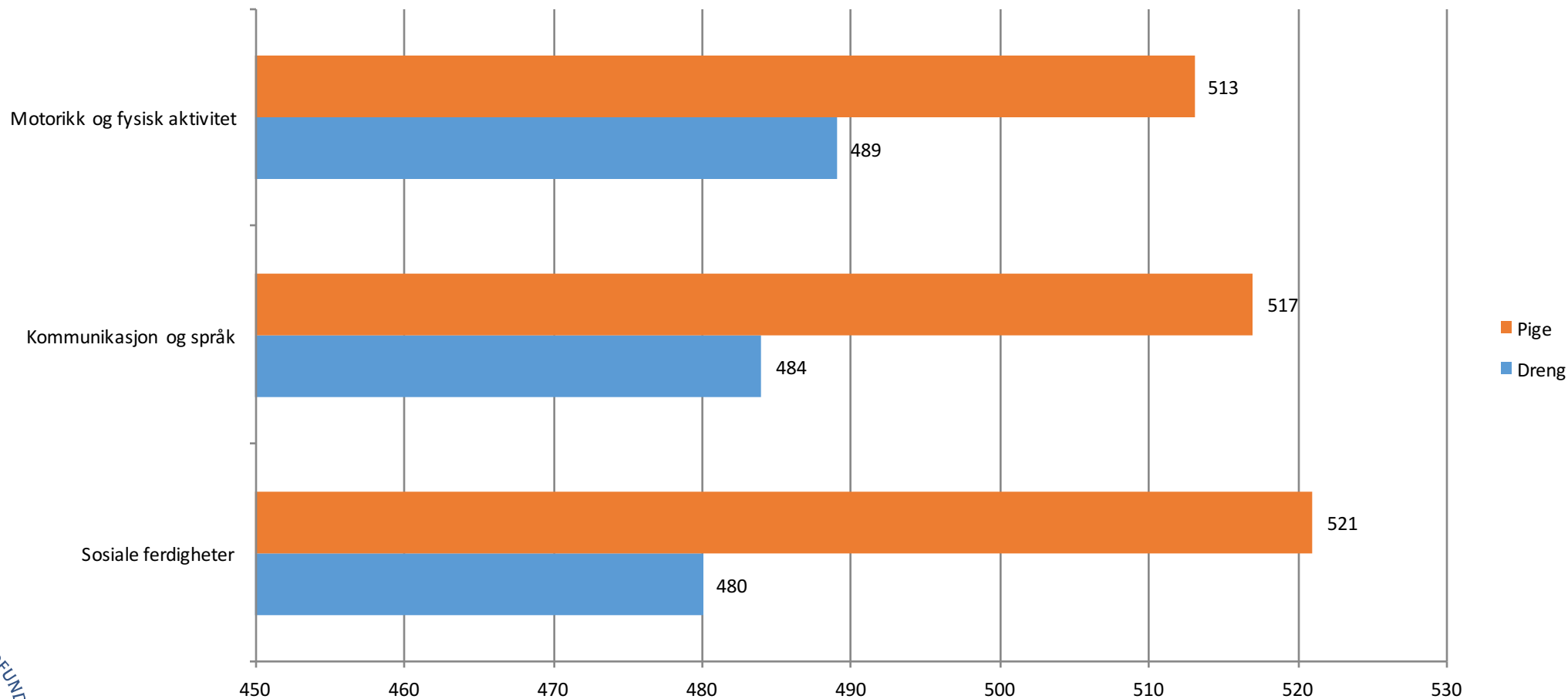
Forskelle mellem køn

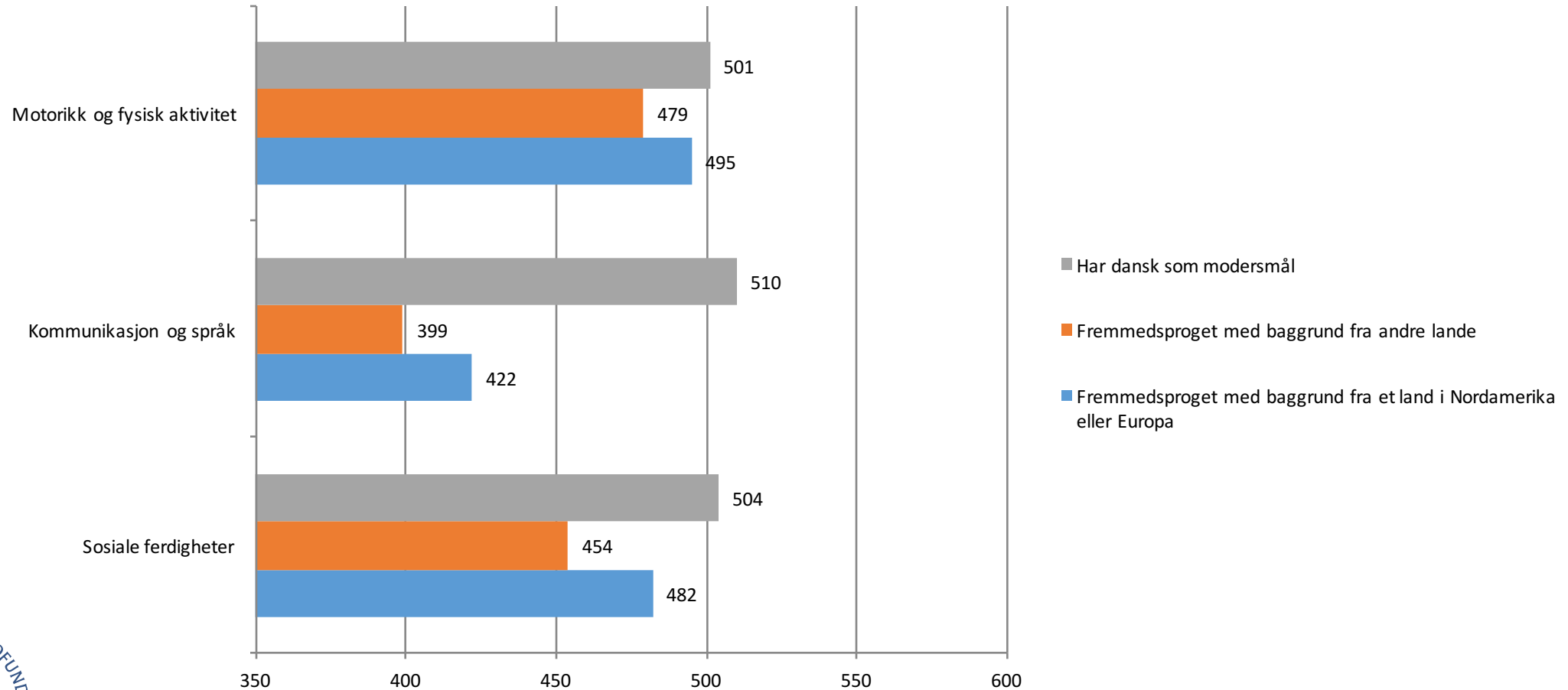
Kontaktpædagogers vurdering

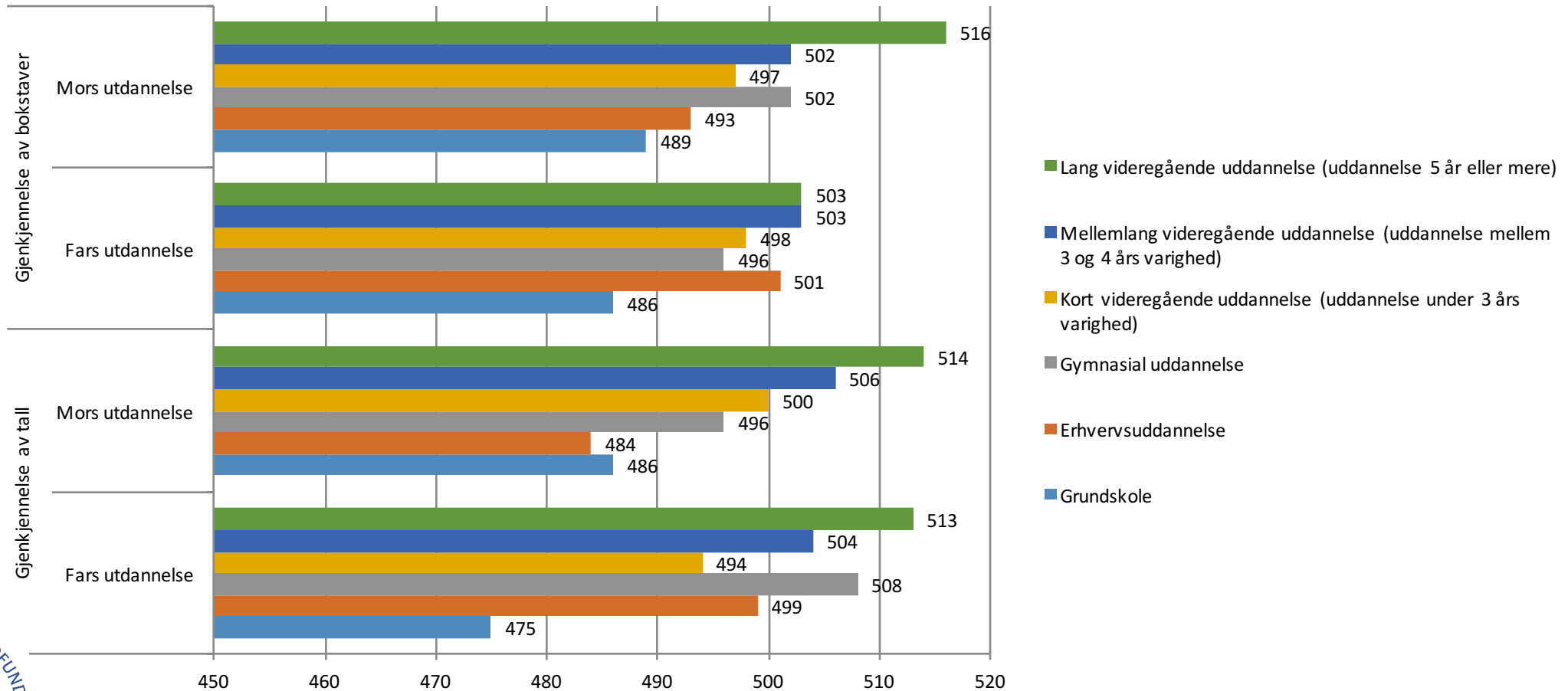
Kontaktpædagogers vurdering ift køn

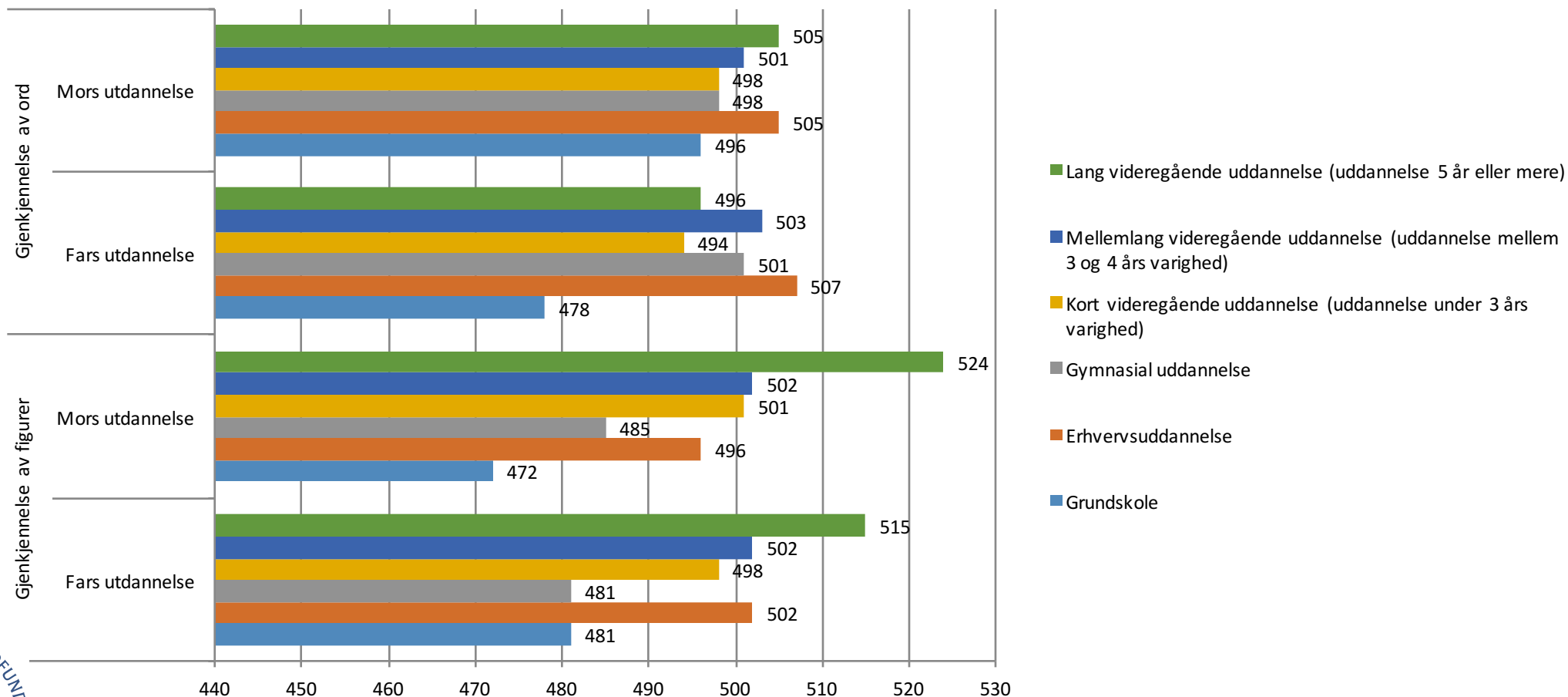
Kontaktpædagogers opfattelse ift børns etnicitet

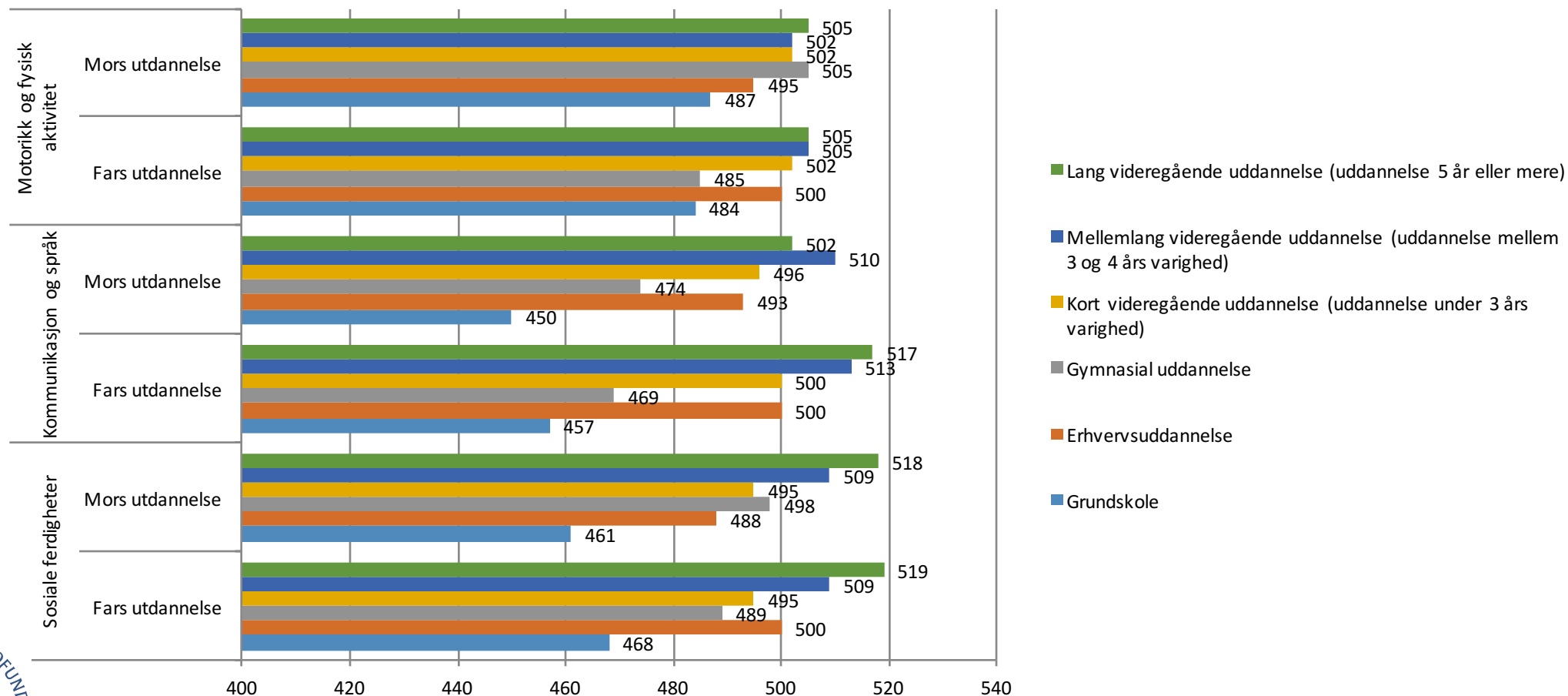
Betydning af forældres uddannelse

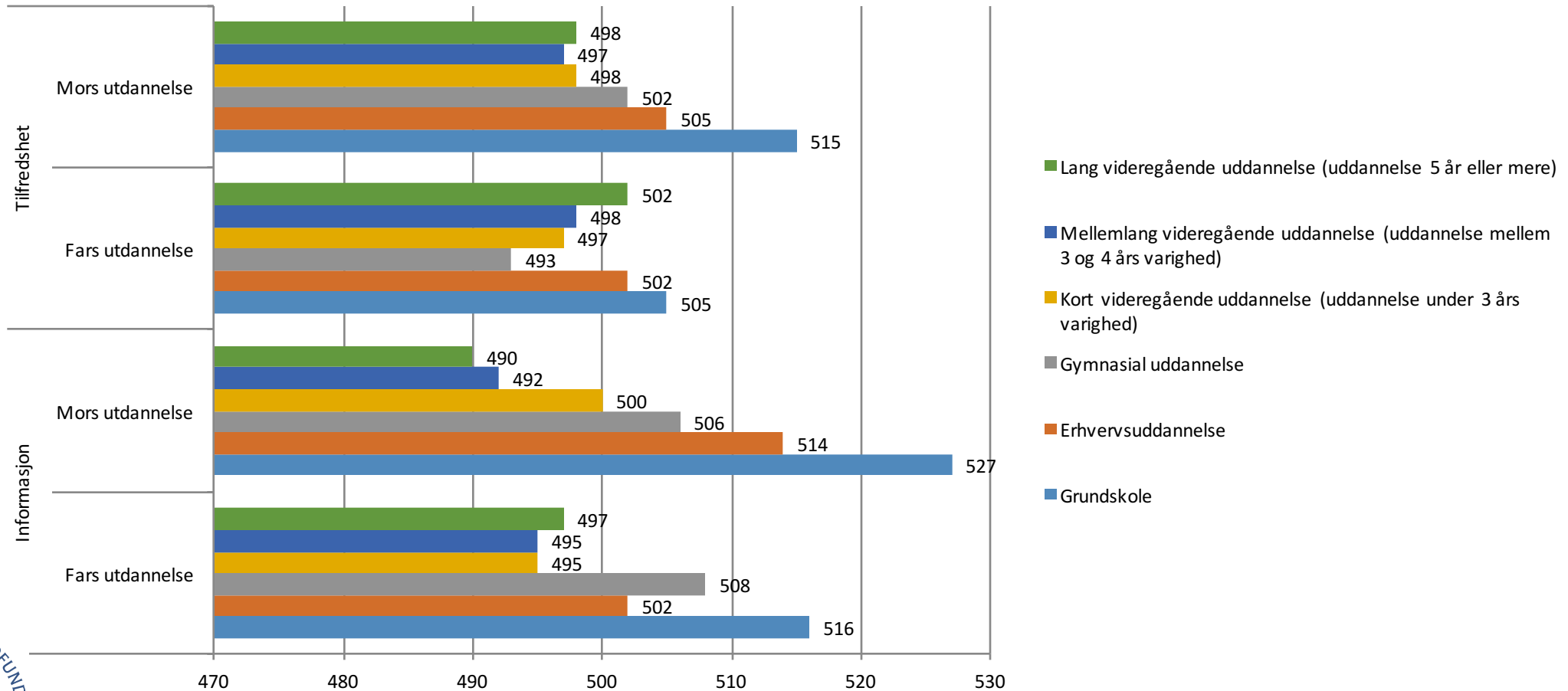
Betydning af forældres uddannelse

Betydning af forældres uddannelse

Forældretilfredshed

Så tilsyneladende er det ...

... en fordel at være pige, at være dansk og at komme fra
middelklassen

Så tilsyneladende fastholder vi ...

... sociale og kulturelle skel, som vi ellers skulle udjævne

Ole Henrik Hansen, lektor ph.d., Aarhus Universitet, Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse

Så tilsyneladende løfter vi ...

... ikke alle børns potentialer inden skolestart, og der synes at være en systematik i hvilke børn der bliver løftet, og hvilke børn der løftes mindre

Hvorfor?

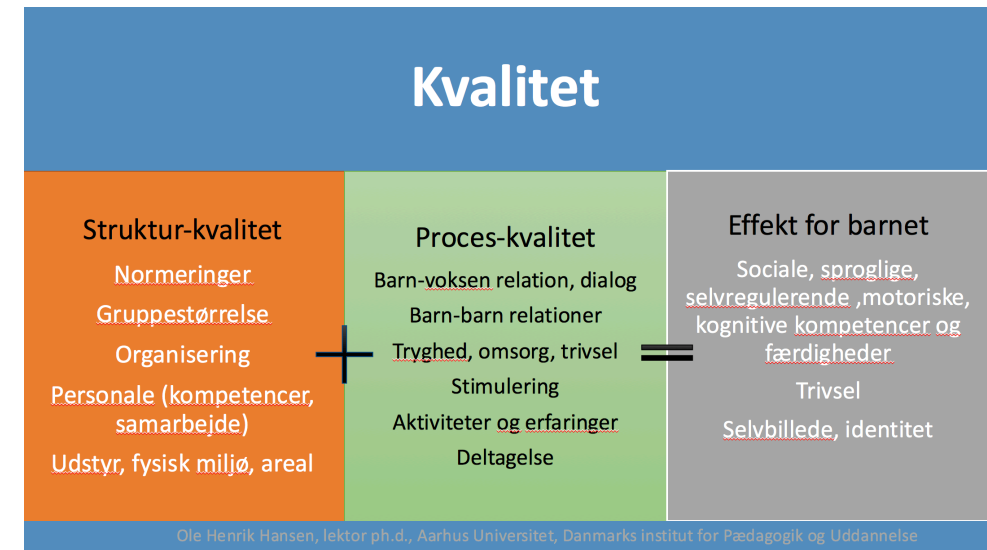
Hvis vi forudsætter at alle mennesker er født altruister og alle mennesker besidder evnen til empati ...

... hvad er det så for *opretholdende* faktorer i den pædagogiske praksis, der styrer proceskvaliteten?

Vi så ...

- Store interne forskelle mellem dagtilbud, der har samme strukturelle vilkår
- Strukturkvaliteten var den samme
- Proceskvaliteten var en udfordring

Autencitet

- Sand
- Troværdig
- Oprindelig
- Ægte
- Uforfalsket

og så videre ...

Empati-test

- Hvad ser du?
- Hvad gør det ved dig?

